

QL
461
.R873
ENT

Kot. 6 fuzet 5
1899: maj.

SM

3

QL
461
R873
ENT

Ent. Soc. Wash.

Ent. Soc.

VI. kötet.

1899. májushó.

5. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

DR. BEDÓ ALBERT

DR. ENTZ GÉZA

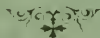
DR. CHYZER KORNÉL

DR. HORVÁTH GEZA

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

ABAFI AIGNER LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF
ES CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSEGE ES KIADÓHIVATALA

VIII. RÖKK-SZILÁRD-UTCA 32

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével
Előfizetési ára egész évre 4 ft.

Tartalom.

A sölömoly és szőlőiloncza irtása I. <i>Jablonowski Józseftől.</i>	89
Hazánk Orsodacne-féléi. <i>Csiki Ernőtől.</i> Három ábrával.	92
A magyar lepke-fauna gyarapodása 1898-ban. II. <i>A. Aigner Lajostól</i>	95
Magyarországi Braconidák. <i>Szépligeti Győzötől</i>	98
A <i>Zygaena carniolica</i> új fajváltozatai. <i>A. Aigner Lajostól.</i> Két ábrával.	102
Adatok Szeged faunájához. I. Orthoptera. <i>Vellay Inrétől.</i>	104

Külföldiek :

A rák életmódja.	107
A cserebogár irtása.	108
Pillangó-estélyek.	108
A Trencsénmegyei Természettudományi Egylet	107
A vértetűről körrendelet.	107
A hernyók irtása.	107
Az Anthrenusok ellen.	110
A sírok faunája.	110
A béka tápláléka.	110
A Phylloxera kártékonyága.	110
Levélszekrény	110

Kérelem. Azon kéréssel fordulok a t. olvasókhöz, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum részére kirándulásaik alkalmával futóbogarakat (*Carabus*) gyűjteni szíveskedjenek. Köszönettel vennék, ha minél nagyobb mennyiségű anyagot kapnánk az ország különböző részeiből. A gyűjtött bogarakat csak egyszerűen borszeszben kérjük a **M. Nemzeti Múzeum állattári osztályának** címére elküldeni. Fontos a gyűjtés helyének (város, község, hegység, völgy stb.) ismerete, — ezt kérjük írónnal egy kis papírosdarabkára a gyűjtő nevével együtt feljegyezni és az üvegesébe tenni. **Csiki Ernő, Budapest (M. Nemzeti Múzeum).**

A budapesti entomologusok *minden pénteken este* a Muhr-féle vendéglőben (Kerepesi-út 44.) találkoznak.

Az 1897. és 1898-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Az előbbi kötetekből csak egyes példány áll rendelkezésre; ezek következő áron kaphatók: I. kötet 5 frt, II. kötet 3 frt, III. kötet 5 frt.

Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (VIII. ker., Röck-Szilárd-utca 32.) czimzendők.

A szőlőmoly és szőlőiloncza irtása.

I.

Úgy a régi, mint a most már rendes termést adó újabb telepítésű szőlőkben, legyenek azok hegyiek vagy homokiak, az utóbbi három év óta aggasztó módon szaporodik a szőlőmoly (*Cochylis ambiguella*) és egyes helyeken hozzá csatlakozik — bár ez idő szerint még szórványosan — a szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana*) is. Eme két rovar kártételeinek meggátlására szolgáló védekezés módok ismertetése előtt lássuk előbb röviden e két állat életmódját.

A szőlőmoly évente kétszer szokott mutatkozni. Az első nemzedék hernyói május elejétől körülbelül június utolsó harmadájáig található, a mikor kezdetben a fürt apró bimbóit, később a nyíló virágzatot, majd az apró kötődött bogókat pusztítják. E hernyó eleinte igen parányi és zöldecs színű, később szennyes-rózsás vagy ibolyás-szürkés, legtöbbször azonban szennyes-zöldecs, de feje és az utána következő első testiz feketés-barna; teljesen felnőtt korában 8—10 milliméter hosszú. E hernyót a fürtön sohasem lehet szabadon látni, mert a míg egész kicsi (1 milliméter hosszú), addig befurakodik a bimbókba, miközben azokat finom pókszalakkal összekötögeti, később pedig részint az elrágott virágokból, részint azok elváló hulladékaiból ugyancsak a szájából eregető pókszalakkal a fürt gerezdéi között hosszúkás fészket készít, a melynek belsejét kibéleli. E fészkekben tartózkodik és innen indul ki, hogy kártételeit folytassa. Egy hernyó készíthet azonban egymásután több fészket is; innen van, hogy az ember abból egy fürtön 5—6-ot is talál, de hernyót csak egyben.

Június végen teljesen kifejlődött és vagy az eddigi fészkekben, vagy inkább a karón és szőlőtőke alkalmas repedésében, de nem ritkán a szőlő kötözésére használt anyagba: (szalma, guzsba-csavart fűz vesszők, sás vagy raffia között) készített külön burokokban bebábozódik. Bábja csak mintegy 6 milliméter hosszú és világosbarna.

Két hét múlva, és pedig június végén szórványosan, július elején tömegesen kikel e bábból a szőlőmoly, mely valamivel nagyobb és természetesebb a közönséges ruhamolynál, mert 7—8 mil-

liniméter hosszú és kiterjesztett szárnyával 13—15 milliméter széles. E molyra könnyen rá lehet ismerni arról, hogy hátán, ha szárnyait háztető formájára összeteszi, a felső szárnyain egy kis nyereg alakra emlékeztető kávébarna színű kis harántsáv húzódik; a felső szárnyak hegyén a nyereg alakú rajzhoz hasonló színű pont van.

A moly a nappal legnagyobb részét a levelek alsó felére húzódva tölti, csak este röpködik, miközben párzik és vagy a már félig kifejlődött bogyókra vagy azok nyeleire egyet-egyed, összesen mintegy 30—40 petét tojik. E pete fehéres és szabad szemmel nem igen vehető észre.

Az ebből a petéből kikelő kis hernyócska, tehát a szőlómoly második nemzedéke, mely színre és termetre majdnem teljesen azonos a juniusi hernyóval, július és augusztusban a bogyókba furakodik. Azokat részben egészen kirágja, részben csak kikezdi, de szálaival mindig összefonogatja. Az így megtamadott és összecsomózott bogyók, melyek legtöbbször a fürt hegyén vannak, rothadnak, nemcsak mert már úgyis megvannak sérülve, hanem azért is, mert rájuk telepednek a különböző gombák is. Egyes hernyók akadnak azonban a fejletlen u. n. „Márton-szőlő”-ben még október hónapban is. Még mielőtt a szüret ideje beköszönt, a hernyó elhagyja a fürtöt és vagy a tőkére, vagy a karóra vándorol, hol bebábozódási helyet készít magának, a melyben október végéig eleinte mint hernyó vesztegel s csak azután bábozódik be. Ilyen báb alakjában ki is telel. Május elején, de ha meleg a tavasz, már április végén jelenik meg jövő évben a moly újra, mely petéit a bontakozó hajtásokba, illetőleg azokban a bimbókra tojja; e petékből kél ki az a nemzedék, mely tavasszal és nyár elején a virágfürtöket szokta rongálni. A szőlőmoly előfordul szórványosan Magyarországon s mint azt az 1898-iki esztendő mutatta, igen nagy károkat okozhat.

A szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana*) a szőlómolytól nemcsak nagyságra, de életmódra nézve is különbözik, mert évenként csak egy nemzedéke van. Kártételét május eleje vagy közepe táján, tehát a szőlómolylyal egyidejűleg kezdi és június közepéig, esetleg végéig folytatja. Eleinte csak a hajtások hegyein rágesál, a melyeket előbb többé-kevésbé összefon, de ha a hernyó nagyobb (május végén, június elején), akkor már az alsóbb levelekre száll le, s itt is mindig fészket készít magának olyanformán, hogy vagy egyszerűen behajlítja és leköti a levél egyik-másik karélyát, vagy hogy egy levél ránczos bemélyedésében maga fölé szálaiból fedőt sző, s abban él, vagy végül, hogy összefon néha több levelet vagy fürtöt is, ebben a fonadékban tanyázik s onnan rágja az elérhető zöld

részeket. Ha a fészkéhez közelben már nincs mit rágnia, akkor odébb áll és más helyen ismét újabb fészket készít annyiszor, a mennyiszor szükséges: 8—10-szer is, míg teljesen kifejlődik.

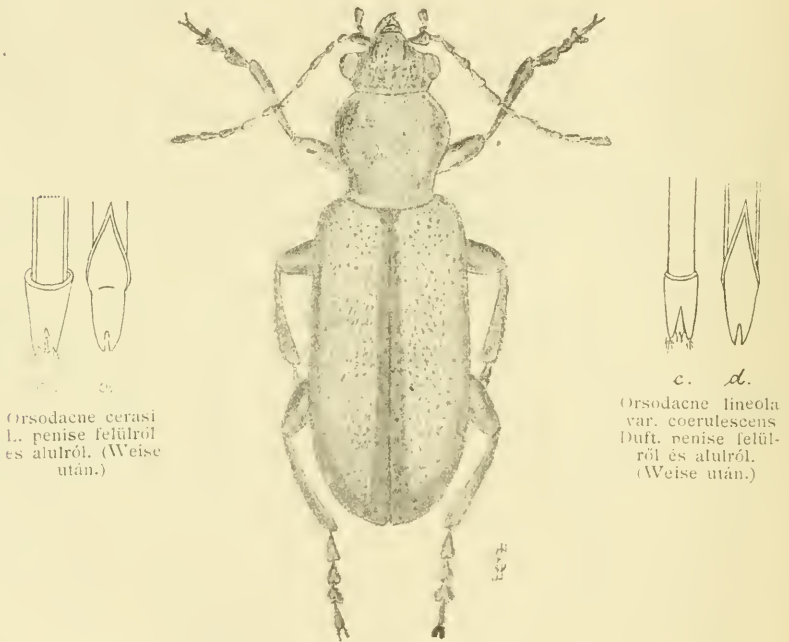
A hernyó eleinte (április végén, május elején) piczi, sárgászöld, majdnem olyan, mint a levél színe, de egy két sárgászöld hernyó akad későbbben is közte; feje, és a feje után következő első testszelvényének felső része fényes feketés-barna vagy fekete; hátán az első testszelvény után következő testrészen, két hosszú sorban kis fehér, vagy zöldes pontocskákból szennyes-zöld, vagy vörhenyes szőrök erednek: testének alsó színe világos-zöld. Hosszúsága kifejlődött korában 30—40 millim. Igen élénk és fürgé hernyó: legkisebb érintésre kiveti magát a fészkéből, úgy hogy azután a zöld lomb között nehéz rátalálni. Julius elején vagy néha valamivel későbbben, kikel a karókon és tőkén, de legtöbbször az összefont levelek között elhelyezett 12—14 millim. hosszú barna színű bábokból a lepke. Ez is éjjeli állat s a nappalt a levelek alsó felén meghúzódva tölti. Ez a lepke 10—15 millim. hosszú, kiterjesztett szárnyakkal 20—25 millim. széles és agyagszín-sárga, de ez a szín igen sok színárnyalatú. Jellemző ezen állatra nézve, hogy felső szárnyán a tőnél egy folt és azután három harántsáv van, mely a szárny alapszínénél mindig sötétebb árnyalatú. Ez a rajz is azonban olyan változó, mint általában a pillének alapszínezete is.

Az este rajzó és ugyanakkor pározó pille petéit 10—20, legtöbbször 50—60, de olykor 150—200 darabból álló csomóban a szőlőlevél felső lapjára tojja. E petecsomó eleinte halvány-zöld, de kikeléskor feketés-szürke. A petékből kikelt hernyók kikelés után rögtön, a nélkül, hogy sokat rágnának, elszélednek és alkalmas helyen, kivált a karókon és a tőke elváladozó kérge alatt telelőre húzódnak, honnan azután jövő évben ismét a fakadó szőlőhajtásokra vándorolnak föl, hogy kártevésüket itt újból megkezdjék.

Ez a rovar — a szőlőiloncza — mint épen honi eseteink mutatják, vidékenkint és kisebb-nagyobb időszakokban igen nagy károkat okoz, sőt ha csakugyan tömegesen mutatkozik — mint az Magyarország déli részén a 80-as évek elején megtörtént — tönkre teheti az egész termést is, miért is okvetetlenül szükséges, hogy kártételeinek gátat vessünk. *Jablonowski József.*

Hazánk Orsodacne-féléi.

Az *Orsodacne* Latr. nemet Latreille óta a legtöbb szerző a Chrysomelidák *Sagrini* csoportjába sorozza, mivel azonban ez a genus nem illik egészen ezen csak exotikus alakokat tartalmazó csoportba, Thomson 1876-ban „Skandinaviens Coleoptera“ című művében (VIII. köt. 130. l.) a testalakot tartván leginkább szem előtt, a *Syneta* és *Zengophora* nemekkel együtt külön csoportba foglalta *Orsodachnidae* névvel. Az Orsodacnék rendszertani helyével tehát mindeddig tisztában még nem vagyunk s ezt pontosan megállapítani csak akkor lesz lehetséges, ha fejlődésük menetét ismerni fogjuk.

Orsodacne cerasi
L. penis felülől
és alulról. (Weise
után.)

Orsodacne lineola
var. *coerulescens*
Duft. penis felül-
ről és alulról,
(Weise után.)

Orsodacne lineola var. *marginata* Csiki. (Nagyítva.)

Az ide tartozó bogárkák április és május hónapokban találhatók virágzó kökényen, galagonyán és Paduson. A két ivart külső bélyegek alapján nem lehet megkülönböztetni, legfeljebb annyit mondhatunk, hogy a hímek sokkal kisebbek és keskenyebbek, mint a nőstények. A hím ivarszerveit legelőször Weise vizsgálta és rajzolta le (Deutsche Entomolog. Zeitschr. 1894. Taf. II. fig. 19. és 20.) az *Orsodacne cerasi* Linn. és *O. lincola* var. *coerulescens* Duft-tól, melyek a mellékelt ábrán láthatók.

Tekintettel arra, hogy a legtöbb gyűjteményben az *Orsodacne*-félék rosszul vannak determinálva, jónak láttam, hogy meghatá-

rozásukra táblázatot állítok össze és erre a czélra a Nemzeti Múzeum gyűjteményében levő gazdag anyagon kívül Ehmann Ferencz, Götzelmann Tivadar és Wachsmann Ferencz urak nagyszámú példányát is átvizsgáltam, miért e helyen sem mulaszthatom el, hogy szíves támogatásukért köszönetet ne mondjak.

A hazánkban előforduló alakok meghatározására következő táblázat szolgál:

1. A test felül sima, szőrzet nélküli	2
— A test felül sűrű szőrzettel borított	8
2. Szárnyfedők sárgák, legfeljebb fekete oldalszegélylyel vagy csúcsal	3.
— Szárnyfedők sötét színűek	6.
3. Szárnyfedők világos sárgák	<i>cerasi</i> Linn.
— Szárnyfedők varratja, oldalszéle vagy csúcsa fekete	4.
4. A test alsó felülete és az előmell is fekete, potroh néha vörösesbarna. Az előtor háta (pronotum) vörösesbarna, sőt egészen fekete is lehet; a szárnyfedők oldalszéle vagy oldalszéle és varrata együttesen széles fekete szegélylyel	<i>var. limbata</i> Ol.
— A test alsó felülete a sárga előmell kivételével sötétszínű (szürke), néha a potroh sárga	5.
5. A szárnyfedők oldalszéle és varrata az utolsó harmad kivételével fekete	<i>var. lineola</i> Lac.
— A szárnyfedők csúcsa többé kevésbbé fekete	<i>var. melanura</i> F.
6. Fej és előtor háta egészen fekete	<i>var. Duftschmidi</i> Wse.
— Fej és előtor háta egészen vagy részben sárgászörös vagy feketevörös	7.
7. Fej és az előtor háta világos sárgászörös	<i>var. cantharoides</i> F.
— Fej mellső része (homlok fekete) és az előtor háta vörös vagy feketevörös	<i>var. glabrata</i> Panz.
8. Szárnyfedők sárgák	9.
— Szárnyfedők sötétszínűek, legfeljebb világos folttal a vállon	12.
9. Előmell fekete. Fej sötétebb színű, vörösbarnától feketéig	10.
— Előmell sárga. Fej, az egész test, csápok és végtagok világos sárgák; az előtor háta némelykor sötétebb; fej és néha a szárnyfedőkön a torpaizs körül háromszögletes sötét foltal. (<i>var. a. Weise</i>)	<i>var. flava</i> Csiki.
10. Előtor háta sárga, közepén ritkán rövid fekete vonallal. Szárnyfedők varratszéle némelykor fekete. Közép- és utómell fekete	<i>lineola</i> Panz.

- Előtör háta és a test alsó felülete egészen fekete 11.
 11. Szárnyfedők egészen sárgák... .. var. *nigricollis* Oliv.
 — Szárnyfedők az oldalszegély és a varrat mentén széles
 kékes fémfényű sötét szegélylyel var. *marginata* Csiki.
 12. Szárnyfedők a vállon vörös folttal: néha az előtör háta
 tövén is van két hosszúkás vörös folt. Fekete, testfelszíne
 némelykor kék vagy zöldesen fénylő var. *humeralis* Latr.
 — Szárnyfedők egyszínűek, kékesfeketék... .. 13.
 13. Fej és előtör háta fekete, utóbbi néha két hosszúkás
 vörös folttal var. *coerulescens* Duft.
 — Fej, csápok, előtör háta, végtagok és néha a potroh is
 vörös vagy vörössárga. Mell és szárnyfedők kékesfeke-
 ték var. *croatica* Weise.

*

Az egyes alakok elterjedése alábbi összeállításból vehető ki, fel akarván még említeni, hogy az ezen termőhelyekről származó állatokat mind megvizsgáltam és hogy a magyar bogarászati irodalomban feljegyzett adatokat több okból fel nem vettem.

Orsodacne cerasi Linn, (*chlorotica* Oliv., *fulvicollis* Panz.) — Budapest (Zugliget, Pozsonyi hegy), Szaár, Koritnyicza, Homonna, Bártfa, Máramaros, Brassó, Keresztényhavas, Herkulesfürdő, Oravicza, Krassova.

var. *lincola* Lac. — Bártfa, Oravicza.

var. *melanura* Fabr. — Budapest, Szaár.

var. *limbata* Oliv. — Budapest. Hidegkút (Mária Remete), Szaár, Bártfa, Oravicza.

var. *glabrata* Panz. — Budapest, Haraszi, Szaár, Bugacz, Brassó, Herkulesfürdő, Krassova.

var. *cantharoides* Fabr. — Budapest, Brassó.

var. *Duftschmidi* Wse. (*glabrata* Fabr. Duft.) — Szaár.

Orsodacne lincola Panz. (*nigriceps* Latr., *mespili* Lac.) — Budapest, Nagy-Bocskó (Máramaros), Nagyszeben.

var. *flava* Csiki (var. *a.* Weise) — Budapest, Bia-Torbágy, Pilis, Nagyszeben.

var. *nigricollis* Oliv. (*marginella* Duft., *picipennis* Duft.) — Budapest, Isaszeg, Pilis.

var. *marginata* Csiki. — Nagyszeben (Coll. Csiki et Fuss), Krassó-Szörény megye (Pável). Ezen új fajváltozat eddig csak hazánk délkeleti hegyvidékéről ismeretes és megfelel a másik faj (*O. cerasi* Linn.) var. *limbata* Oliv. fajváltozatának. Feje, az előtör háta és a test alsó felülete kékesfekete; az elő-

tor háta két oldalának közepén néha kerek sárgászörös folttal. Tapogatók, csápok és végtagok, a czombok kékes fekete végének kivételével, sárgásbarnák. Szárnyfedők sárgák, kékes-fekete oldal- és varratszegélylyel. Egyik ábra ezen új alakot mutatja.

var. humeralis Latr. — Budapest (Coll. Csiki).

var. coerulescens Duft. (*uenatoides* Lac.) — Budapest, Szörény megye, Horvátország.

var. croatica Weise. — Budapest, Péczel, Pilis, Nagyszeben.

Mint érdekes jelenséget említhetem még, hogy *Wachsmann* *Fereucz* Budapesten fogta az *Orsodacne lineola* Panz. himjét és *O. cerasi* Linn. nőstényét copulában. E két példány most a Nemzeti Múzeum gyűjteményében őriztetik. Csiki Ernő.

A magyar lepke-fauna gyarapodása 1898-ban.

II.

Attérek azokra a fajváltozatokra, melyek a magam vagy mások gyűjteményében foglaltatnak.

Papilio Podalirius L. *var. decemlineatus*, a törzstajnak nálunk gyakori oly alakja, melynek felsőszárnybeli 5. és 7. sávja ketté oszlik és színezése különben is világosabb; nálunk annyira megállapodott fajváltozat, hogy a fenti nevet, melylyel Eimer ideiglenesen jelölte, bizvást megtarthatja. A sávok megoszlását kevésbé világosan tünteti fel. a *var. undecimlineatus* Eim. Ennek azonban akad budapesti és eperjesi példányaim közt oly példánya is, melynek említett sávjai egyáltalában nincsenek megosztva és mely ennél fogva inkább *var. novemlineatus*-nak volna nevezhető.

Papilio Machaon ab. *Drusus* Fuchs, potroha a törzsfajénál jóval fehérebb, a mennyiben annak csaknem a test egész felületére kiterjedő széles fekete sávja az ab. *Drusus*-nál keskeny szalag alakjában látható. A Rajnamelléken, ahonnan leírták, a II. ivadék nőstényén vették azt észre, Budapesten az I. ivadéknál és hímnél is előfordul. — Ab. *rubromaculatus* i. l. A törzsfajtól abban tér el, hogy az alsó szárnyának feketén szegélyezett kék sávjánál kifelé is (leginkább a 2. 6. ? sejtben), befelé is (leginkább a 3. 4. sejtben) többé-kevésbé élénk és kiterjedt piros pettyek mutatkoznak. Szintén a Rajnavidékről írták le, de akad Budapesten is. Dr. Uhryk Nándor a Csepelszigeten is fogta.

Parnassius Mnemosyne var. *Hartmanni* Stlfs., mely a fentebb említett *ab. melaina*-nál jóval sötétebb; nőstény példányát Bordan István fogta Puj környékén, de ez csak 57 mm., holott a Standfuss bajor példányai a 65 mm.-t is elérik. Hasonló igen sötét példányt fogott Verebély környékén Nécese István is.

Pieris napi ab. *flavescens* Stgr. A nőstény csaknem okersárga, az *ab. bryoniae* rajzaival. Eddig főleg Bécsnél és Romániában észlelték. Bordan István Hunyadmegye déli részében találta.

Lycæna Corydon var. *caucasica* Led. A him égszínkék, keskeny fekete szegélylyel; az alsó szárny szegélyén levő szemfoltocskák a rendesnél kisebbek. Az alsó oldalon álló középholdat és szemfoltokat körül folyó gyűrűk átlag nagyobbak és a szegélybeli vörös sáv élénkebb a rendesnél. Termőhelyei: a Kaukázus és Örményország. Kőča György Vinkovczen fogott egy példányt, melynek felülete egészen ide vág: alul azonban alapszíne igen világos, a gyűrűk és vörös sáv pedig a rendesnél sem nagyobbak, sem élénkebbek. A nőstényt, melyet hozzátartozónak vélek, ugyancsak Kőča fogta Kričpolyén 1897. aug. 20-án. Ez bár igen kopott, felül a barna alapszínen kék pikkelyezést mutat; az alsó szárny szemfoltocskái feketék. Alul a rajz igen elmosódott, kevés szemfolttal; a barnás alsószárnyon a szemfoltok többnyire csak jelezve vannak.

Lycæna Admetus Esp. var. *Ripperti* Frr., mely az alsó szárnyon alul fehér sávval bír (termőhelyei: délkeleti Franciaország, Görög- és Bolgárország, Románia, déli Oroszország, Kis- és Közép-Ázsia). Dr. Uhrýk Nándor és Kosztka László állítólag a Lipótmező és Óbuda közt levő hegyekben fogták.

Lycæna Donzelii B. Ez a csinos kis kék lepke közönséges *Damon*-unkhoz felül is, alul is hasonlít, de jóval kisebb. Eddig Svájc, a Riviera, Svéd- és Finnország, Tirol, déli Oroszország és Szibéria voltak ismert termőhelyei; Buda Ádám azonban a Retyezáton fogta s ugyanott az *Erebia Goante* Esp. és *E. Gorge* Esp.-t is, a melyek hazánkból eddig csak a Tátrából, valamint *Spiultherops spectrum* Esp., mely eddig csakis Fiume környékéről volt ismeretes. Ennek kapcsán megjegyzendő, hogy a ritka *Erebia melas*-t Bordan István a Retyezát délkeleti lejtőin észlelte.

Melitæa Phoebe ab. *melaina* Cenni. A tőzsfajnak vörösös sárga színe fakóbb sárgává válik, a melyet azonban a nagyon kiterjedkedő sötét, helyenkint fekete rajz csaknem teljesen elföd, a felső szárnynak megnagyobbodott középső pontját némi sárga szín

veszi körül, úgy hogy az szem alakját nyeri; sárga marad továbbá a szegélytérce szalagjának felső része, melyet azonban kiszélesedett fekete erek szelnek át; sárgás végül a szegély előtt két pontsor, mely a különben egészen sötét szárnyon is végighúzódik. Ennek az eltérésnek nőstény példányát 1898. júl. 24-én fogtam a Svábhegyen. Eddigelé csak Olaszországban a Sabiniai hegységben, a francia Pyreneusokban, Perzsiában, az Amur mentén és Pekingben észlelték.

Pararge Megacra ab. mediolugens Fuchs. A felsőszárny középtérceje elsötétedést mutat, amely onnan ered, hogy kivált a hímnél a fekete harántsávok körülbelül egy harmaddal megszélesednek, míg a nőstény felsőszárnyán a fekete középvonal határozott sávvá alakul. Nassauban a Rajna mentén és Zürichben figyeltek meg eddig; Budapesten és Orsován is akad.

Epinephele Lycaon var. lupinus Costa. Nősténye a rendesnél sötétebb barna, két szemfoltja nagyobb, ezek sárga kerete pedig keskenyebb. Termőhelyei: déli Olasz- és Oroszország, Görögország és Kisázsia. Igen közel álló példányaim Budapestről és Peszérről kerültek.

Syrichthus alveus Hb. var. ouopordi Rbr. A törzsfajnál rendszeren valamivel nagyobb és sötétebb, alsó szárnyának fonák oldala sárgás vagy barnás. A Középtenger partvidékein, Perzsiában is. K o č a G y ö r g y főerdész Vinkovczen (Szerém m) fogta.

Zygaena lavandulae Esp., mely eddigelé Spanyolországból, déli Franciaországból és Liguriából volt ismeretes, Aradon is előfordul, ahol azt Gruber Ede a csálai erdőben néhány példányban fogta.

Zygaena transalpina Esp. var. hippocrepidis Hb. Eddig ismert termőhelyei: Közép és déli Franciaország, közép és délnyugati Németország és déli Svédország. Vinkovczen K o č a G y ö r g y főerdész fogta.

Naclia punctata F. ab. servula Berce. A törzsfajtól abban különbözik, hogy felső szárnyai egyszínűek, fehér pettyek nélkül. Eddig Spanyolországból és déli Franciaországból volt ismeretes. 1892. júl. 15-én K o č a G y ö r g y Kraljeváczon is fogott egy példányt.

Nemeophila russula ab. palida Stgr. Erről az egyszínű világos sárga fajváltozatról, melynek semmi piros vagy fekete rajza nincs, csak azt tudtuk, hogy Staudinger gyűjteményében foglaltatik egy mehádiai példány; újabban B o r d a n I s t v á n Puj környékén találta, én pedig közel álló példányt Peszéren fogtam.

Amphidasys betularia L. ab. *Doubledayaria* Mill. Ez érdekes melanistikus alaknak átmeneti példányát (*forma mixta*) 1898-ban Gabrielli György találta Újpesten.

Eupithecia pumilata var. *tempestivata* Z. Jellemző példányát, mely a törzsfajnál szürkébb, kevesebb piros rajzzal, Wachsman János fogta Pápán.

Míndezek tekintetbevételével a Magyarországból eddig ismert Macrolepidopterák száma 1402 fajra és 413 fajváltozatra rug, vagyis: faunánk a palaearcti fajoknak csaknem a felét foglalja magában.

A. Aigner Lajos.

Magyarországi Braconidák.

Újabb adatok a Magyar Birodalom Állatvilágához.

Fam. Braconididae Newm.

— Subf. Braconinae. —

Vipio desertor Fabr. P.-Maróth. — *Vipio intermedius* Szépl. P.-Maróth., Szeged (Vellay). — *Vipio intermedius* var. 2. ♀ Budapest (Fekete pajzsos), P.-Maróth, Deliblat (Kertész). — *Vipio curticaudis* Szépl. Siófok. — *Vipio terrefactor* Vill. Köstendse (Csiki). — *Vipio appellator* Ns. P.-Maróth, Siófok, Szeged (Vellay), Deliblat (Kertész), Gyón (Kertész).

Pseudovipio inscriptor Ns. P.-Maróth. — *Pseudovipio castrator* Fabr. Szeged (fekete scutellummal). — *Pseudovipio umbra-culator* Ns. P.-Maróth. — *Iphiaulax impostor* (Scop.) P.-Maróth.

Subfam. Exothecinae Förster.

Oncophanes lanceolator Nees., Pápa (Wachsmann). — *Pha-nomeris dimidiata* Ns. Budapest: Zugliget, 1896. jun. 7. — *Colastes hariolator* Hal. var. *Wesm.* ♀♂ Kecskemét, Helvet a.¹⁾

Subfam. Spathiinae Förster.

**Spathius rubidus* Rossi., Budapest. — *Spathius exarator* L. P.-Maróth. — *Spathius erythrocephalus* Wesm., Budapest, N.-Szeben (Csiki).

Subfam. Doryctinae Först.

**Dendrosoter protuberans* Nees. Budapest: M.-Remete, 1896. máj. 4. — *Doryctes leucogaster* Ns. var. 1. Szépl. Gödöllő (Csiki).

¹⁾ A csillaggal jelölt fajok a magyar faunára újak.

Subfam. Hormiinae Först.

Chremylus rubiginosus Ns. P.-Maróth. — *Hornius moliniatus* Ns. P.-Maróth. var. 2. Budapest, Pygalopha lugubranából tenyésztve, 1898. szept. 25. var. 3. Siófok.

Subfam. Rhogadinae Först.

**Clinocentrus cunctator* Hal. Budapest. — *Rhogas rugulosus* Ns. Szaár. — *Rhogas cruentus* Ns. Pápa (Wachsmann), Szeged (Vellay), Deliblat (Kertész). — *Rhogas dissector* Ns. Budapest: Hűvösvölgy; var. 1. Budapest. — *Rhogas reticulator* Ns. var. 2. Budapest, Sz.-Fehérvár, Siófok; var. 3. P.-Maróth, Siófok, Fonyód — *Rhogas dimidiatus* Spin. P.-Maróth., Felső-Galla, Siófok; var. 1. P.-Maróth. — *Rhogas pallidicornis* H. S. Soromist (Kertész). — *Rhogas gasterator* Jur. P.-Maróth, P.-Csaba, Szaár, Siófok, Szeged (Vellay), Pápa (Wachsmann), Lutilla (Vadászfy); var. 1. Fonyód, Siófok, Kecskemét; var. 2. Siófok, Kecskemét. — *Rhogas miniatus* H. S. Budapest. — *Rhogas bicolor* Spin. Siófok, Deliblat (Kertész); var. b. ater Dobogókő. — *Rhogas testaceus* Spin. P.-Maróth, Siófok. — *Rhogas circumscriptus* Ns. var. 4. Kup és Pápa (Wachsmann). — **Rhogas pallidipennis* H. S. Pápa (Wachsmann). — **Rhogas fortipes* Reinh. Budapest: Svábhegy, 1896. ápril. 28. (3.5 mm.) és K.-Svábhegy, 1897. máj. 2.

Subfam. Sigalphinae Först.

Polydegmon sinuatus Szépl. Szeged (Vallay), Bugacz. — *Polydegmon marshalli* Szépl. Bugacz és Helvetia. — *Sigalphus obscurus* Ns. Fonyód. — **Sigalphus rufipes* H. S. Siófok. — **Sigalphus floricola* Wesm. Fonyód. — **Sigalphus obscurellus* Ns. Budapest.

Subfam. Cheloninae.

Phanerotoma dentata Panz. Pápa (Wachsmann). — *Ascogaster annularis* Ns. Gyón (Kertész), P.-Maróth. — **Ascogaster armatus* Wsm. P.-Maróth. — **Ascogaster 4-dentatus* Wsm. Dobogókő, P.-Maróth, Budapest. — **Ascogaster gonocephelus* Wsm. Dobogókő. — **Ascogaster variipes* Wesm. Gyón (Kertész), Siófok, Felső-Galla. — *Chelonus pulchricornis* Szépl. Siófok (♀ veres vagy fekete potrohtővel). — *Chelonus paunonicus* Szépl. var. 1. P.-Maróth. — *Chelonus subniticus* Wsm. var. 1. Budapest. — *Chelonus inanis* Aut. var. b. 1, c. 1. és c. 2. P.-Maróth. — *Chelonus obscuratus* H. S. var. 3. P.-Maróth. — *Chelonus scaber* Ns. Siófok, Gyón, Veszprém (Wachsmann); var. 2. P.-Maróth. — *Chelonus cavulus* Marsch. P.-Maróth, Fonyód; var. 1. ♂ Budapest; var. 2. ♂ P.-Maróth. — *Chel. carbonator* Marsch. Budapest és P.-

Maróth; var. 1. $\frac{3}{4}$ P.-Maróth; var. 2. $\frac{1}{2}$ Budapest; var. 3. $\frac{2}{3}$ Budapest; és P.-Maróth; var. 4 és 5. $\frac{1}{2}$ Budapest; var. 6. $\frac{1}{2}$ P.-maróth és Szeghalom; var. 7. $\frac{1}{2}$ Budapest; var. 8. $\frac{2}{3}$ Szeghalom. *Chel. parvicornis* H. S. var. $\frac{2}{3}$ Pápa (Wachsmann). — *Chel. hungaricus* Szépl. Budapest, Dobogókő. — *Chel. nitens* Reich. $\frac{2}{3}$ P.-Maróth, Siófok. — *Chel. fenestratus* Ns. $\frac{2}{3}$ P.-Maróth. — *Chel. rimatus* Szépl. P.-Maróth; var. 1. P.-Maróth, Siófok, Fonyód. — *Chel. contractus* Ns. Pilis-Maróth, Siófok; var. 1. P.-Maróth, Apaj. — *Chel. sulcatus* Ns. P.-Maróth, Szaár. — *Chel. exilis* Marsch. P.-Maróth.

Subfam. Microgastrinae Först.

Cardiochiles saltator Fb. Deliblat (Kertész). — *Microplitis xanthopus* Ruthe. Siófok. — *Micr. varipes* Ruthe. P.-Maróth; var. $\frac{2}{3}$ Ruthe. Budapest, P.-Maróth, Borosznó. — *Micr. tristis* Nees. P.-Maróth, Öszöd; var. $\frac{1}{2}$ Fonyód, P.-Maróth. — **Micr. strenua* Reinh. Budapest, P.-Maróth. — *Micr. sordipes* Nees. P.-Maróth, Peszér. — *Micr. mediator* Hal. P.-Maróth, Pápa (Wachsmann), S.-Ujhely (Biró), Fonyód. — *Micr. tuberculifer* Wsm. Budapest, P.-Maróth. — *Micr. adunca* Ruthe. P.-Maróth. *Hygroplitis rugulosus* Nees Budapest. — *Microgaster abdominalis* Nees. P.-Maróth, Fonyód. — *Micr. nobilis* var. *hungaricus* Szépl. P.-Maróth. — *Micr. subcompletus* Nees. Fonyód. — *Micr. tibialis* Nees. var. 3. Fonyód. *Micr. globatus* L. var. 3. Budapest, Pápa, Ujbánya, Siófok, P.-Maróth, Öszöd. — *Micr. deprimator* Nees. P.-Maróth, Fonyód. — *Acoelius subfasciatus* Hal. Budapest.

Subfam. Agathidinae Först.

Agathis malvacearum Ns. var. 2. Bukarest (Csiki). *Ag. nigra* Ns. var. Fonyód. — *Ag. rufipalpis* Ns. P.-Maróth, Szaár, Pápa. — *Ag. breviseta* Ns. Siófok, Szeged (Vellay), Pápa (Wachsmann), Kecskemét, Gyón. — *Ag. tibialis* Ns. N.-Szeben (Csiki). Kecskemét. — *Disophrys inculcator* L. Fonyód, Deliblat (Kertész). Nezider. — *Cremnoips desertor* L. Pápa (Wachsmann), N.-Szeben (Csiki). — *Microdus tumidulus* Ns. P.-Maróth; var. 2. P.-Maróth, Gyón (Kertész), Fonyód, Kecskemét. — *Earinus nitidulus* Ns. Budapest, Svábhegy. — *Orgilus obscurator* Ns. Siófok; var. 2. $\frac{2}{3}$ Szépl. P.-Maróth, Szaár; var. 3. $\frac{2}{3}$ Szépl. Budapest. P.-Maróth, Siófok, Fonyód. A csápok alsó oldala mintegy a középig vörösek. — *Orgilus hungaricus* Szépl. Siófok. — *Org. rugosus* Ns. Fonyód, Siófok. — **Org. punctulator* Ns. Budapest.

Subfam. Euphorinae Först.

Euphorus pallidipes Ns. var. *orchesia* Curt. P.-Maróth. —
 **Euph. apicalis* Curt. Budapest P.-Maróth. — *Perilitus melanopus*
 Ruth. Pápa (Wachsmann). — *Per. rutilus* Ns. P.-Maróth, Fonyód.
 — *Per. bicolor* Wsm. Siófok. — *Per. terminatus* Ns. Siófok. —
 **Microctonus elegans* Ruthe var. A potroh első ize érdes. Pápa
 Wachsmann). — **Micr. klugii* Ruthe. Kup. (Wachsmann).

Subfam. Meteorinae Marschall.

Meteorus chrysophthalmus Ns. P.-Maróth. — **Met. oculus*
 Ruthe. Budapest, Dobogókő. — *Met. albicornis* Ruthe. Dobogókő,
 P.-Maróth. — *Met. abdominalis* Ns. P.-Maróth. — **Met. punctiventris*
 Ruthe. var. 3. Budapest. — *Met. pulchricornis* Wsm.
 Fonyód. — *Met. brunniipes* Ruthe. P.-Maróth. — *Met. cinctellus*
 P.-Maróth.

Subfam. Calyptinae.

**Calyptus gallicus* Reinh. P.-Maróth. — *Eubadizou pallidipes*
 Nees. Pápa (Wachsmann). **Eub. macrocephalum* Ns. Pápa (Wachsmann).

Subfam. Blacinae Först.

Blacus ruficornis Ns. Makó, Fonyód, Kup. — *Blac. compar*
 Ruthe. Budapest, Pápa és Bakonybél (Wachsmann). **Blac. instabilis*
 Ruthe. Budapest. — *Blac. maculipes* Wsm. Szaár, Pápa
 Wachsmann), Fonyód. — *Blac. interstitialis* Ruthe. Budapest.

Subfam. Liophroninae Först.

**Centistes lucidator* Ns. Budapest.

Subfam. Ichneutinae Först.

Ichneutes brevis Wsm. Budapest.

Subfam. Helcontinae Först.

Helcon angustator Ns. N.-Szeben (Csiki).

Subfam. Macrocentrinae Först.

Macrocentrus marginator. var. *nidulator* Ns. Kup és Pápa
 (Wachsmann). — *Macr. collaris*. Spin. Kup, Sz.-Fehérvár, Siófok,
 P.-Maróth, Pápa, N.-Szeben. — *Macr. hungaricus* Marsch. Fonyód.
 — *Zelee testaceator* Curt. P.-Maróth, Gödöllő, Fonyód. — *Zelee*
calcarator Wsm. P.-Maróth, Fonyód.

Subfam. Diospilinae Först.

Diospilus oleracens Hal. Siófok, Fonyód.

Subfam. Opioidae Först.

**Ademon decrecens* Hal. Fonyód; var. 2. Pápa (Wachsmann).
 — *Opius pygmeator* Ns. Pápa (Wachsmann). — *Op. apiculator*
 Ns. var. 3. Marsch. Budapest. — *Op. flavipes* Szépl. Fonyód. —

O. pulchriceps Szépl. Fonyód — *Op. pallidipes* Wsm. Pápa; var. 1. Pápa (Wachsmann). — **Op. maculipes* Wsm. Budapest. — **Op. cingulatus* Wsm. Szaár. — **Op. irregularis* Wsm. Budapest. — *Biosteres hwnorrhoidis* Hal. Pápa (Wachsmann).

Subfam. Alisiinae Först.

Alysia mauducator Panz. P.-Maróth. Pápa (Wachsm.). — *Aphacreta cephalotes* Hal. Ungvár (Kertész), P.-Maróth, Pápa, Siófok, Fonyód, Kecske-mét. — **Phaenocarpa ruficeps* Ns. Budapest, P.-Maróth. — **Phaen. flavipes* Hal. Budapest. — *Orthostigma humila* Ns. P.-Maróth, Szaár, Fonyód. — *Aspilota distracta* Ns. Fonyód, Szaár. — *Asp. nervosa* Hal. P.-Maróth. — *Asp. concinna* Hal. A szárnyak barnák; valószínűleg új. — **Asp. praecipua* Marsch. Budapest. — **Asp. jaculans* Hal. Borosznó. — **Asp. ruficornis* Ns. P.-Maróth.

Subfam. Aphinae Först.

**Praon abjectum* Hal. Budafok, D.-Pentele. — **Pr. longicorne* Marsch. Budapest. — **Pr. volucre* Hal. Budapest. — **Ephedrus plagiator* Ns. Budapest, Borosznó, Bodajk, Pápa, Szt.-Endre, Djakovár (Biró).

**Tryoxis auctus* Hal. Budapest. — **Tr. brevicornis* Hal. Budapest. — **Aphidius avenae* Hal. Budapest. Pápa.

Subfam. Pachylommatinae.

Pachylomma buccata Breb. P.-Maróth, Fonyód.

Szépligeti Győző.

A *Zygaena carniolica* új fajváltozatai.

A nálunk nagyon közönséges *Zygaena carniolica* Sc. igen variabilis törzsfajának máris számos változatát és eltérését állították fel. Ilyenek: *ab. hedysari* (sárga keretű apró pettyek, egészen fekete potroh), *var. berolinensis* (igen gyöngye vagy hiányzó keretek potroh egészen fekete), *var. Wiedemannii* (egészen piros potroh), *ab. flaveola* (sárga pettyek, alsó szárny és potroh-gyűrű), *ab. dinienis* (keskeny sárga keretek), *var. graeca* (keskeny fehér keretek), *var. amasina* (széles fehér keretek), *var. taurica* (a külső két petty keret nélkül, a többi keskeny fehér kerettel) stb.

Ezekon kívül nálunk állandóan még néhány eltérése fordul elő. Ezek egyikénél a piros pettyek rendkívül nagyok s az 5. és

6. petty sárgás kerete gyakran érintkezik egymással, olykor el is ütnék. Mindazáltal a különbség nem oly szembeszökő, hogy új elnevezés jogosult lenne

Annál jegosultabb ez egy másik, albinistikus eltérésre nézve. Ennél a felső szárny alapszíne az a halvány fakó barnás (chamois) szín, mely különben a pettyek keretét képezi és mely a rendszeren fekete alapszín csakis a szegélyen hagyja meg. A közönségesen ugyan oly színű ér, mely az 1. és 2. (tő-) pettyet egymástól elválasztja, részben piros, úgy hogy ez a két petty látszólag egybefolyik; az 1. petty azonban — a mi a törzsfajnál vagy más fajváltozatnál soha sem történik — meg van nyújtva, rendszerint a mellső szegély két harmadán húzódik végig és a 3. és 5. pettyel össze van kötve. A piros alsó szárny fekete szegélye igen keskeny. Átmeneti példányoknál az 1. petty nincsen megnyújtva s az alapszínben némi fekete vegyülék mutatkozik.

Néhány ide vágó példányom közül a legjellemzőbbet, melyet ábrában is bemutatok, 1898. jul. 27-én fogtam Budapesten. Hasonló példányok ábráját *Herrich-Schäffer* (II. Tab. 2. fig. 26. 27. Tab. 11. fig. 82. 83.) is adta.

Ezt a feltűnően szép fajváltozatot Dr. *Horváth Géza* muzeumi igazgató-úr tiszteletére var. *Horváthi*-nak nevezem el.

ab. Horváthi m.

ab. Vellayi m.

Ide nem vonhatom azt a nevezetes alakot, melynek csupán szegélye feketés, és melynél a halvány alapszínt a szabálytalanul össze-vissza egymásba folyó s igen kiterjedt piros pettyek csaknem teljesen elfödik, úgy hogy a lepke egészen pirosnak látszik, a mit az ábra világosan feltüntet. Hasonló példány ábráját már *Treitschke* (Hilfsb. f. Sammler 1834) is közölte.

Ezt a ritka változatot Budapesten 1897. augusztus hó 3-án elhúnyt rovarászunk *Vellay Imre* fogta, a kinek emlékére azt var. *Vellayi* név alatt kívánom az irodalomba bevezetni.

Az itt közölt igen sikerült rajzokat *Bordán István* barátom készítette, a kinek értük e helyen is köszönetet mondok.

A. Aigner Lajos.

Adatok Szeged faunájához.

I. Orthoptera.

Kedves barátom és szerkesztő társam, Jablonowski József, ki egykoron buzgó, majd szomorú sorsra jutott és elhunyt rovarásztársunk Vellay Imre életét és gyűjtésének módját oly érdekesen írta le (R. L. V. 146. 180.) rendelkezésemre bocsátotta annak hagyatékából rovargyűjteményének jegyzékét, mely a Szeged környékén gyűjtött rovarokat is felsorolja. Ezek egy részét, a Coleoptera-kat Vellay még életében, Vánky József barátjával együtt „Adatok Szeged vidékének állatvilágához” cím alatt 1894-ben bocsátotta ki. A többi rovarrendeket (Hymenoptera, Lepidoptera, Orthoptera, Hemiptera és Diptera) sorban itt fogom közölni.

Mielőtt ezt megkezdeném, czélszerűnek vélem, az említett közlemény bevezetésének némely részét tájékoztatásul ideiglatni.

„Az utolsó évtizedekben — úgymond Vellay és Vánky 1894-ben — gyakran olvashatunk egyes közleményeket, melyek hazánk különböző vidékeinek természetrajzi viszonyait ismertetik: az illető vidék multjából, jelenéből oly adatokat tárnak fel, melyek a búvárkodásra hajlandó elemeket más, eddig még kevésbé ismert vidék átkutatására, az arra vonatkozó adatok összegyűjtésére és feldolgozására buzdítják.

Az efféle közlemények között találunk olyanokra, melyek pusztán adatokat tartalmaznak egy később összeállítandó munkához, továbbá olyanokra, melyek az adatok felsorolásán kívül az illető vidék bizonyos irányú jellemvonásainak és sajátosságainak feltüntetésére is törekszenek. — Az ekként nyilvánoszágra jutott dolgozatokból feltűnik, hogy a hazánk rovar-világát tárgyaló szakirodalom a főváros környékével és túlnyomólag a hegyes vidékekkel foglalkozik, más szóval, hogy a közölt adatok nagyobbára ezen vidékekről valók, csak igen csekély, mondhatni alig számot tevő adat áll rendelkezésünkre az úgynevezett nagy magyar alföldről, a mi pedig van, csakis egyes kiválóan buzgólkodó szakfértű útján lett ismeretes; ilyenek Frivaldszky Imre és János, Dr. Horváth Géza, Mocsáry Sándor, Sajó Károly, Speiser Ferencz, Thalhammer János és Dr. Török József.

A nagy magyar alföld tehát s benne Csongrád megye, Szeged szab. kir. város 14 négyszög mértföldet meghaladó területű birtokai-val természetrajzi, különösen rovarászati tekintetben átkutatlan. — A tények ilyen állása mellett indítatva éreztük magunkat arra, hogy ezen tapasztalt hiánynak legalább részben való megszüntetésére kísérletet tegyünk.

1886. év telén elhatároztuk, hogy a következő év tavaszától fogva szabad időnként Szeged város vidéke rovarainak összegyűjtésére és azok tanulmányozására fogjuk fordítani annál inkább, mert Szegeden a rovarok rendszeres összegyűjtésén, tudtunkkal előttünk még senki sem faradozott.

Jelen dolgozatunk az utóbbi 8 évi működésünk eredményét tünteti fel. Nyolcz évi munkánk alatt a bogarakra vonatkozólag a következő tapasztalatokra jutottunk:

1. Szeged vidékének rovarvilága korántsem oly szegény, mint az első pillanatra lenni látszik. Bogárvilágának gazdagságát azon talajviszonyokból magyarázzuk, melyek a vidéken uralkodók: nevezetesen agyagos fekete földek, melyek itt-ott szikesekké válnak; puszta székterületek, melyek néhol elég nagy területet foglalnak el és alkalmasak arra, hogy rajtok különleges állatvilág találja létfeltételét; óriási homokterületek, melyek között székes talajrészletek és székes állóvizek, semlyékek elég gyakran fordulnak elő; nedves lapályok, melyek majdnem mindenütt állandó vízmedenczével bírnak. — Ezen körülményekhez még nem csekély részben járul Szeged áru-forgalma, mely által elég gyakran nem itthonos fajok is kerülnek a kutató merítő hálójába. — Ezen változatos talajviszonyokhoz nem kis mértékben járul a bogárvilág változatosságához azon tény, hogy Szeged lakossága a legkülönbözőbb gazdasági ágakkal foglalkozik; de nagyban csökkent a bogárvilág létfeltételét azon körülmény, hogy alig van egy talpalatnyi terület, mely kikerülné a kaszát, kapát.

2. Észrevehető változást idézett elő e téren az 1879-iki árvíz és az azt követő újjáalkotás. — Nem csekély azon rovarok száma, melyeket az árvíz előtt Vellay gyűjtött s mondhatni, elég gyakoriak voltak, ellenben az árvíz után sehol sem voltak felfedezhetőek; eltűntek pedig tapasztalataink szerint azok, melyek csak egy ivadékkal és pedig nyári étellel bírnak, melyeknek, nézetünk szerint álezáit pusztította el a több hónapig tartó vízlepel. Vannak olyanok, melyek az utóbbi években már újra feltűntek. Ellenben találtunk rovarokra, melyek az újjáalkotás előtt sehol sem voltak találhatók, míg azóta és azután gyűjthetőek voltak.

3. 316 kirándulás eredményeként, 1206 faj és fajta bogarat mutathatunk be.

Ezek után áttérek ez alkalommal az orthopterák jegyzékének közléséhez.

A. L.

Orthoptera.

I. Pseudoneuroptera.

Odonata.

Libellulidae: *Libellula* 4-maculata L. VII. 15; depressa L. VI. 9; *Libella* cancellata L. VI. 9—12; coerulescens F. VI. 9—12; *Diplax* sanguinea Müll. VIII. 16—27; meridionalis Selys VIII. 17. — IX. 20. *Crocothemis* crythrea Brull. VIII. 15.

Aeschnidae: *Aeschna* mixta Latr. VII. 19—30; rufescens Lind. VI. 21.

Agrionidae: *Lestes* sponsa Hans. VI. 24.—VIII. 6; barbara F. V. 7—VIII. 27. *Sympycosa* fusca Lind. IV. 3—VII. 7. *Agrion* pumilio Charp. VI. 24—VII. 27; elegans Lind. VIII. 10; cyathigerum Charp. VII. 27.

Ephemeridae: *Ephemera* vulgata L. V. 5; glaucops Pict. VI. 13. *Caenis* grisea Pict. IX. 5. *Baetis* fluminum Pict. V. 10; venosa Degeer V. 24. *Cloe* diptera L. V. 10—12.

Perlidae: *Chloroperla* grisipennis Pict. IV. 29—VII. 3. *Isoperlyx* apicalis New. V. 19—22. *Taeniopteryx* nebulosa Ill. 15—IV. 5.

II. Orthoptera genuina.

Forficularia: *Labidura* riparia Pall. IV. 17—V. 3. *Labia* minor L. V. 3—VI. 29. *Forticula* auricularia L. VI. 30—VII. 5.

Blalodea: *Ectobia* lapponica L. VIII. 20.

Mantodea: *Mantis* religiosa L. VIII. 15.—27.

Acridioidea: *Tryxalis* nasuta L. VIII. 15—IX. 20. *Mesotethus* grossus L. VIII. 2—IX. 29. *Stenobothrus* crassipes Oesck. VII. 6—VIII. 20; nigromaculatus H. S. IX. 22; miniatus Charp. VI. 10—IX. 29; apicarius L. VIII. 8—IX. 29; rufipes Zett. VI. 9—VIII. 13; bicolor Charp. VI. 18—IX. 29; pulvinatus Fisch. VII. 15—VIII. 8; elegans Charp. VII. 28—VIII. 15; dorsatus Zett. VII. 19. *Gomphoceras* antennatus Fieb. VII. 12—IX. 29; maculatus Thnb. VII. 15. *Stauronotus* brevicollis Ev. VIII. 20. *Epacromia* thalassina F. VIII. 20.

Oedipodidae: *Acrobylus* insubricus Sc. V. 11. *Oedipoda* coeruleescens L. VIII. 27. *Pachytylus* nigrofasciatus Degeer VIII. 7; migratorius L. VII. 28.

Acriidae: *Platyphyma* Giornae Rossi IX. 22—X. 24.

Locustodea: *Phaneroptera* falcata Sc. VIII. 9—24.

Conocephalidae: *Nymphidium* fuscum F. VII. 19—IX. 29; dorsale Latr. VIII. 9—IX. 29. *Conocephalus* mandibularis Charp. VII. 18—VIII. 17.

Locustidae: *Locusta viridissima* L. VII. 15—29; cantans Fssl. VIII. 24.

Decticinae: *Gampsocleis glabra* Hbst. VII. 6—VIII. 10. *Platycoleis grisea* F. VII. 14. *Decticus verrucivorus* L. VII. 7—VIII. 19.

Gryllodea: *Oecanthus pellucens* Sc. VII. 28—VIII. 20.

Gryllidae: *Nemobius Heydeni* Fisch. VII. 27—VIII. 5. *Gryllus desertus* Pall. VII. 7—VIII. 20. *Tridactylus variegatus* Latr. V. 10—VII. 20.

Neuroptera.

Panorpidae: *Panorpa communis* L. VI. 23—VIII. 2.

Phryganeidae: *Mystacides pilosus* Müll. VI. 19—VII. 19. *Phryganea grandis* L. VI. 13; *varia* F. VI. 13—VII. 11. *Limnophilus punctatissimus* Steph. V. 24—VI. 19; *vittatus* F. V. 17—VI. 28; *griseus* L. V. 15—VI. 19; *borealis* Zett. V. 13—28. *Grammotaulius atomarius* F. V. 2—24.

Sialidae: *Rhaphidia ophiopsis* Sshumm. V. 14.

Hemerobidae: *Sisyra fuscata* F. VIII. 2. *Hemerobius nervosus* F. V. 4. *Chrysopa vulgaris* Schneid. IV. 5—VIII. 30; *nigrocostata* Bran. VII. 19; *septempunctata* Wesm. VII. 24—VIII. 21.

Myrmeleontidae: *Acanthaclysis occitanica* Vill. VII. 15. *Myrmeleon trigrammus* Pall. VII. 15—VIII. 5; *punctulatus* Stev. VIII. 5. *Creagris plumbeus* Oliv. VII. 15—VIII. 5. *Vellay Imre.*

Különfélék.

A rák életmódjára nézve sok tévedés van elterjedve. Újabban *Heyking* tenyésztette és megfigyelte ezt az állatot, mely szerinte bizonyos kimért területet el nem hagy, és soha rothadt vagy hűdős húst nem eszik, hanem leginkább friss halat és fiatal békát, szükség esetén friss húst is, továbbá kivált méz tartalmú növényeket, lóherét, luczernát stb. Saját pánczéliját is felemésztí. Nyáron át többször vedlik, az első évben 7—8-szor, a harmadikban már csak kétszer s erre tápláléka befolyással van. A pánczél szétrepesztése szemlátomást fájdalommal jár. A rák nyújtózik, míg a pánczél a hátán megreped s az állat kibújhat: farkát és ollóját úgy húzza ki, mint mi a cipőt és harisnyát. Minden ráknak külön oduja van, melybe hidegebb időjárás bekövetkeztekor visszavonul. Télen se nem alszik, se meg nem dermed, hanem mentül hidegebb lesz, annál mélyebben furakodik a földbe. Svédországban jégen rákásznak és széjjel hasított friss halat használnak csáteledekül. A ráknak számtalan az ellensége: a ragadozó halak mind, a csukától a harcsáig, rókák, sőt kutyák is. Az apró ráknak azonban legnagyobb ellenségei a saját szülei, a melyek kedves csemetéiket felemésztik, ahol kapják. A ráknak legveszedelmesebb ellensége azonban mégis az ember. Különösen vesztere van az az általánosan divó szabály, hogy rákot csak az R. nélkül való hónapokban kell

enni. Ezzel szemben Heyking azt állítja, hogy épen május, június, július, augusztus s azonkívül november hónapokban törvényes tilalomnak kellene lenni; szeptember és októberben lehetne hímest is, nőstényt is fogni, a többi hónapokban csak hímeket szabadna forgalomba hozni. A rák huzamos ideig él víz nélkül is, pinczében 5—6 napig is megmarad, holott a napvilágon vízben 1—2 nap múlva, szárazon pedig már néhány óra múlva kimulik. A.

A cserebogár irtása. F e d d e r s e n porosz erdőtanácsos 20 évi tapasztalatok alapján megállapította, hogy a *Melolontha vulgaris* és *M. hippocastani* fejlődési ideje nem egyforma, a menyenyiben az előbbi 4 évig fejlődik, a mezőgazdaságot károsítja és nagyobb mennyiségben máj. közepén szokott fellépni; az utóbbi pedig 5 évig fejlődik, az erdőben tesz kárt és nagyobb számban már ápr. végén lép fel. Irtására igen hathatósnak bizonyult a bogárnak és pajornak nagy mértékben való összeszedetése. A bogárnak szedésére legalkalmasabbak a gyermekek, a kik minden reggel az erdőt az éjjel odaszállt bogaraktól megtisztítják. Erre a célra jó eredménnyel alkalmaztak csalogató fákat, azaz 3—4 méter magas fácskákat, melyeket kivágva, az erdőszélén a földbe tűznek és hervadás után újakkal pótolnak. Az összegyűjtött bogarokat nagy üsrökben forró vízzel megölik s azután 1 m. mély gödörbe temetik és mészréteggel földik el. — A pajorokat a röpkülést követő harmadik, illetve negyedik nyáron szedik, a mikor a pajorok közel a föld színéhez táplálkoznak. A többnyire laza rétegeket gereblyével felhányják s az állatot így összeszedetik. Ezen igen költséges és hónapokig tartó eljárás helyett Franciaországban legújabbán a pajorokat benzinnel irtják, a mely a szénkéneg-, bensol- és naphthalinnál hathatósbabnak bizonyult, sokkal olcsóbb is, mert négyszög méterenkint 3 gr. elegendő arra, hogy az illető területen ezt a kártékony állatot kipusztítsa. A.

Pillangó-estélyek. Az az Amerikából származó és már Európában is imitt-amott feltűnedező divat, mely szerint úgynevezett „színes“ ebédeket, róza vagy sárga teaestélyeket, zöld vagy piros vacsorákat rendeznek, az a nagy vizen túl már nem elég különös és modern. A találékony jankeehölgyek nem igen voltak zavarban arra nézve, hogy a világot általában és exclusiv ismerősköreiket különösen mivel lepjék meg, mivel ejtsék bámulataba. A pillangó, mely a mult télen az elegáns newyorki hölgyek magas frizuráját díszítette, most a tea-asztalra szállt le. New-York, Washington, Philadelphia és Chicago fiatal hölgyei egyidőben valóságos mániával vetelkedtek abban, hogy vig kis tea-estélyeket rendezzenek, a melyekben a röpke csillogó pillangó mintegy hangadó. A virágok fölött, melyek az asztalokat és konzolokat díszítik, színpompában ragyogó lepkék lebegnek. A lámpák kedves lepke-fényellenzővel vannak ellátva, a tányérok és findzsákra pille van festve, míg a teakanna fogóján porcellánból művésziiesen készült pillangó ül, mely minden perczen mintha röpködni készülne. Még a finom sütemény és jegeskréme is lepke alakjában kerül az asztalra. Legkedvesebbek azonban a pillangó-ruhába öltöztetett kis leányok,

kik mintegy kiszolgáló kis szellemek sűrűve-forogva kínálják a mindenféle nyálánkságot. Az ily pillangó-estély befejezése rendszeren egy új társasjáték, a — „pillangó-játék.“

A Trencsénmegyei Természettudományi Egyletben annak buzgó elnöke, Dr. Bráncsik Károly oly működést fejt ki, mely az entomologus figyelmét es elismerését teljes mértékben megérdemli. Tanusítja ezt az egylet évkönyvében megjelent közleményeinek egyszerű áttekintése is. Első sorban megyéjének faunáját tanulmányozta s ahhoz elég tág körben fontos adalékokat nyújtott, a mennyiben a megye Hemiptera-faunáját összeállította és több ízben kiegészítette (1. 3. 9. 13—16. Évk.), úgyszintén annak bogár-faunáját is (2. 5. 9. 13. 14.), továbbá ismerteti a trencsénmegyei Hymenopterákat (15. 16.) és Molluskákat (17. 18.), sőt némely odaváló Molluska ivarrendszerét is (13. 14.) Majd a flumei Hemipterákat (15. 16.), valamint Bosznia és Herzegovina Molluskáit vonja tanulmánya körébe (11. 12. 19. 20.), miközben csaknem minden füzetben egy-egy zoologiai kirándulásának érdekes leírását nyújtja. Utóbb mindinkább a délszak csodás állatvilága felé fordul, a mennyiben főleg a Frey hazánkflóra által gyűjtött gazdag anyag alapján a délafrikai Nossibé szigetnek (Madagaszkár közelében) faunáját ismerteti és számos új Hemipterát, Orthopterát, sőt Lepidopterát és Conchylitát is leír (13—16, 19. 20.). Úgyszintén ismerteti Mozambik szigetének és Új-Guinea Molluskáit, az előbbiek közt a Menyhart magyar missionárus s az utóbbiak közt a Fennichel által gyűjtötteket is (15—18). A legújabb kötetben (19. 20. evfolyam) újra 35 új Orthoptera-fajt ír le, részben Új-Guineából Biró Lajos gyűjtéséből, a kinek tiszteletére egy Mantis-félet *Hierodula Birói*-nak nevezett el. Az Évkönyvben, számos más érdekes és alapos közleményen kívül, megjelent még Vánglel Jenő trencsén-i lepkékről, Udránszky László Trencsénmegyei rákjairól, Bossányi József Parnassius Apollo aberratiójáról stb. Az igen sikerült ábrákkal ellátott Évkönyvet az egylet tagjai (tagsági díj 2 frt.) illetményként kapják.

A vértetűről körendeletet bocsátott ki a m. k. földművelésügyi miniszter, a melyben minden birtokosnak és mező-őrnek kötelességévé teszi, hogy az almafákat folytonosan szemmel tartsák és a vértetű jelenlétéről az előljárásnak azonnal jelentést tegyenek. A miniszter egyúttal a vértetű irtására utasítást is bocsátott ki, a mely lapunkban is megjelent (R. L. VI. 76.) Ennek kapcsán megemlítjük, hogy Jablonowski Józsefnek a „Kísérletügyi közlemények“ 6-ik füzetében foglalt e tárgyú értekezése „A vértetű életmódja és irtása“ cím alatt díszes külön lenyomatban, igen sikerült színes táblával és néhány szövegábrával megjelent. Mutatványt már közöltünk belőle.

A hernyók irtása. A kerületi előljárók felhívták a kert és szőlő tulajdonosokat, hogy a hernyófészkeket és petegyűrűket még február havában pusztítsák el. A ki nem pusztítja, ötven forint büntetést fizet.

Az Anthrenusok ellen újabban kétféle szert ajánlanak: 1. Nitrobenzín 3, Petroleum és Terpentinessentia 1—1 rész. 2. Feloldott Thymol 3, Petroleum 1 rész. Mindkettőből néhány csöpp teendő wattára s az tűvel a gyűjteménybe tűzendő.

A sírok faunáját tanulmányozta újabban *Motter M.* New-Yorkban és 150 exhumált emberi tetemen a következő Arthropodákat alálta: Rinya: Armadillidium vulgare; pók: 1 Pseudoscorpio, 10 fajta Araneida, 9 féle atka; Myriapoda: 5 faj; Thysanura: 4 meghatározott és számos meghatározatlan faj; Pseudoneuroptera: Termes flavicollis és meghatározatlan Psocidák; Homoptera: 1 Coccida, Ripersia; Coleoptera: 3 féle Carabida, 2 féle Pselaphida, sokféle Staphylinida, 1 1 Trichopterygida, 1 Nitidalida, Trogositida, 1 Elaterida, 1 Scarabeida, 1 Curcuilionida; Diptera: 11 faj; és hangya: 9 faj. Ezen állatoknak azonban legkevesebbje él tetemeken; a bogarak közül pl. csupán a Staphylinák és a Rhizophagus, a többi csak véletlenül került a sírba, sőt a Staphylinák közül is csak két faj, Eleusis pallida és Actobius umbripennis, fordul elő állandóan a sírokban. Ritkábban, de még elég gyakran akadtak a Phoridák s a Piophila casli nevű légyfajok gubói.

A béka tápláléka. Kirkland észak-amerikai entomologus megvizsgálta 149 békának gyomortartalmát s úgy találta, hogy azokban meg nem határozható anyag volt 5 százalék, homok és föld 1, növénymaradék 1, giliszta 1, csiga 1, százlábú 10, pók 2, szöcske 3, hangya 19, futóbogár 8, Scarabaeus 6, egyéb bogár 5, különféle rovar-álca 19, hernyó 9 százalék stb. Egyúttal megállapította Kirkland, hogy a béka 4 hasznos állat mellett 7 kártékonyat emészt fel, és kiszámította, hogy egy-egy béka évenként annyi kártékony állatot pusztít el, hogy ezáltal k. b. 60 frnyi kár el lesz háritva, a melyet okoztak volna azok a rovarok, ha életben maradnak. A.

A Phylloxera kártékonyága s az ellene való védekezés hihetetlen összegeket nyelt el. Az olasz földmivelésügyi ministerium évenként 535,000 lirt vett fel kiadási előirányzatába, de kénytelen volt ez összeget a tartalékalapból folyton pótolni. Így 1867-98-ban 1.881.450 lirt adott ki, — csupán májusban 974,291 lirt, még pedig irtásra és kártalanításra 556,291 lirt, buzdításra és támogatásra 20,477 lirt, a királyi szőlőhegyek megvédésére és amerikai venyigék hozatalára s szétosztására 312,089 lirt. Az állam 1979. óta, a mikor a rovar olasz földön először megfigyelték, annak irtása eddig összesen 14.172,322 lirt fordított; a kárt pedig, melyet az állat okozott, 10 milliárdra becsülik.

Levélszekrény.

Bordan I. tván úrnak. Arra már igenis volt eset, hogy oly hernyó, melyben elősdi él, lepkévé kifejlődik; így p. o. említi Girard, hogy *Saturnia pyri* hernyója után, a melyben az *Andopius dentatus* élösködött, kikelt a lepke, bárha a rendesnél csak fél akkora is.

„ROVARTANI LAPOK“

Auszug der Aufsätze dieser in ungar. Sprache erscheinenden entomologischen Monatschrift

Unter Mitwirkung von

Dr. A. Bedő, Dr. C. Chyzer, Dr. G. Entz und Dr. G. Horváth

redigirt von

L. Aigner-Abafi, J. Jablonowski u. E. Csiki.

Budapest VIII., Rök-Sz.-Gasse 32.

1899. Mai

VI. Band

Heft 5.

S. 89. **J. Jablonowski**: **Die Rebenschädlinge**: *Cochylis ambigua* und *Tortrix pilleriana* l. Biologie der beiden Falter mit Berücksichtigung der gesammten einschlägigen Literatur.

S. 92. **E. Csiki**: **Die Orsodacne-Arten Ungarns**. Verfasser stellt eine Bestimmungstabelle der in Ungarn vorkommenden zwei *Orsodacne*-Arten mit je sechs Varietäten zusammen. Für *Orsodacne lineola* Panz. var. a. Weise. führt er den Namen var. *flava* Csiki ein. Am Schlusse werden die einzelnen Formen nebst Fundorten aufgezählt und eine neue Varietät von *O. lineola* Panz. aus dem südöstlichen Karpathengebiet beschrieben. Diese Form entspricht der var. *limbata* Ol. von *O. cerasi* Linn. Ihre Beschreibung ist folgende: var. *marginata* Csiki. Kopf, Halsschild und Unterseite bläulichschwarz; Halsschild manchmal mit je einem röthlichgelben Flecken in der Mitte neben dem Seitenrand, Fühler, Taster und Beine, mit Ausnahme der schwarzen Schenkelspitze, gelbbraun. Flügeldecken gelb, am Seitenrand und an der Nacht breit bläulichschwarz eingesäumt. Fundorte: Nagy-Szeben (Csiki, Fuss), Krassó-Szörény (Pável) (Abbildung im ungarischen Text.) Zum Schlusse wird bemerkt, dass Herr Wachsmann bei Budapest *Orsodacne lineola* Panz. mit *O. cerasi* L. Weibchen in copula fing. Dieses interessante Pärchen befindet sich in der Sammlung des Ungarischen National-Museums.

S. 95. **L. Aigner-Abafi**: **Die ungarische Lepidopteren-Fauna im J. 1898**. II. Aufführung für Ungarn neuer Arten: *Papilio Poltelirus* var. *decemlineatus* mit getheilter 5. und 7. Binde und lichter Färbung, in Ungarn ganz stationär, mag obigen, von Eimer intermistisch gebrauchten Namen definitiv behalten. Die Theilung der Binden ist bei var. *undecimlineatus* Eim. weniger deutlich: von letzterem kommen jedoch in Ungarn Stücke vor, deren Bänder gar nicht getheilt sind, die also füglich var. *noveimlineatus* zu nennen wären. *P. Machaon* ab. *Drusus* Fuchs kommt hier auch in l. Gen. und auch beim ♂ vor; ab. *nubromaculatus* i. l. bei Budapest. *Parnassius Muemosyne* var. *Hartmanni* Stdfs. in Siebenbürgen und Ober-Ungarn. *Pieris napi* ab. *flavescens* Stgr. in Siebenbürgen. *Lycæna Corydon* var. *caucasica* Ld. sehr ähnliche Form im Comitate Szerém. *L. Admetus* var. *Ripperli* Frr. bei Budapest.

L. Douzelii B. auf der Retyezát-Alpe im Comitate Hunyad. *Melitaea Phoebe* ab. *melanina* Cenni bei Budapest. *Pararge Megaira* ab. *mediolugens* Fuchs bei Budapest und Orsova. *Epinephele Lycanon* var. *lupinus* Costa. bei Budapest. *Syrichthys alveus* var. *onopordi* Rbr. im Comitate Szerém. *Zigaena lavandulae* Esp. bei Arad. *Z. transalpina* var. *hippocrepidis* Hb. in Vinkovce (Com. Szerém). *Naclia punctata* ab. *scrivula* Berce, im Com. Szerém. *Amphidasys betularia* forma *mixta* in Neupest. *Eupithecia pumilata* var. *tempestivata* Z. in Pápa. Insgesamt sind aus Ungarn bisher 102 Arten und 413 Abarten constatirt.

S. 99. **V. Szépligeti: Ungarische Braconiden.** Nachtrag zu den früheren Publicationen des Verfassers. Die mit * bezeichneten Arten sind für die Fauna Ungarns neu.

S. 102. **L. Aigner-Abafi: Abarten von *Zygaena carniolica* Sc.** Verfasser benennt die auch in der Ill. Zeitschr. f. Ent. IV, 73, beschriebenen Aberrationen als var. *Horváthi* m. und var. *Vellayi* m.

S. 104. **E. Vellay: Beiträge zur Fauna von Szeged. I.** Orthoptera. Aufzählung der in den Jahren 1887—1894 gesammelten Arten.

Kleinere Mittheilungen:

S. 107. *Die Lebensweise des Krebses* nach den Erfahrungen von Heyking.

S. 108. *Die Bekämpfung des Maikäfers* nach den Mittheilungen von Forstrath Feddersen.

S. 108. *Dr. K. Braunsik's entomolog. Aufsätze* in den Jahrbüchern des Trencsiner naturhistor. Vereines d. i. Hemipteren, Coleopteren, Hymenopteren und Mollusken des Comitatus Trensesén, sowie Mollusken von Bosnien u. Hercegovina, Hemipteren von Fiume, sowie Beiträge zur Fauna der Insel Nossibé, Mozambique und Neu-Guinea.

S. 109. *Über die Blutlaus* gab der kgl. ung. Ackerbauminister eine Verordnung heraus, wodurch die Anzeige über das Auftreten dieses Insectes Jedermann zur Pflicht gemacht wird. Ebenso erschien von Jos. Jablonowski eine schön ausgestattete Schrift über die Lebensweise und Bekämpfung der Blutlaus.

S. 110. *Die Fauna der Grüber* nach den Untersuchungen von M. Motler in New-York.

S. 110. *Die Wirksamkeit der Kröte* in Vertilgung scädlicher und nützlicher Insekten.

S. 110. *Die Schädlichkeit der Phylloxera* und die Unsummen, welche die Bekämpfung derselben erheischt.

Magyarországi entomologusok czímtára.

Folytatás.

Sedlaczek István dr. cs. és kir. törzsorvos, Budapest, IX. Üllői-út 107. (Lepidoptera.)

Stipanits József tanár, Budapest, I. Mártonhegy 535. (Lepidoptera.)

Szépligeti Győző főreáliskolai tanár, Budapest II. Lánchíd-u. 4. (Parazit Hymenopterák és gubacsok.)

Szilády Zoltán tanárjelölt Budapest VIII. Nap-u. 17. (Arthropoda.)

Tomala Nándor mérnök, Budapest II. Vitéz-u. 17. (Palaeartii Macrolepidoptera. Cserél.)

Török Arthur mű-egyetemi hallgató, Budaörs II. Városmajor-u. 41. (Palaeartii Macro- és Microlepidoptera.)

Uhl Károly állami hivatalnok, Budapest IX. Tompa-u. 28. (Macrolepidoptera.)

Uhryk Nándor dr. orvos, Budapest VIII. Kerepesi-út 73. (Palaeartii Macro- és Microlepidoptera. Cserél.)

Ulbrich Ede tőzsdei jogi titkár, Budapest VII. Lövölde-tér 2. a. (Palaeartii Macrolepidoptera.)

Vadászfy Jenő m. kir. erdőmester, Budapest V. Váczi-út 12. (Kártékony rovarok.)

Vámgel Jenő dr. egyetemi s. tanár, Budapest VIII. Muzeumkörút 4. (Lepidoptera.)

Wachsmann Ferencz, m. á. v. főfelügyelő, Budapest VI. Andrássy-út 88. (Hazai Coleoptera. Cserél.)

Wass Béla gróf országgyűlési képviselő, Budapest VIII. Országház. (Hazai Lepidoptera.)

Augustiny Elek tanító, Kassa. (Lepidoptera.)

Bajthay Imre tanító. Sári p. Dabas. (Lepidoptera.)

Bálint Sándor dr. muzeumi őr, Kolozsvár. (Rovar-anatomia.)

Biró Lajos tanár, Simbang, Új-Guinea. (Arthropoda.)

Bogsch János főreáliskolai tanár, Pozsony. (Lepidoptera.)

Boroskay János erdőfelügyelő, Zólyom. (Coleoptera.)

Bossányi József ny. plebános, Fenyves-Chvojnicza p. N. Próna. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Bothár Sámuel dr. főorvos, Besztercebánya. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Bottay Kálmán ipariiskolai tanár, Komárom. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Car Lázár dr. egyetemi m. tanár, Zágráb. (Crustacea.)

Cserni Albert dr. főgymnasiumi tanár, Gyula-Fehérvár. (Coleoptera, Lepidoptera.)

Damin Narczisz tanár, Buccari. (Arachnoidea.)

Fábrý Alfréd vasuti felügyelő, Teschen. (Lepidoptera.)

(Folytatjuk.)

Csere-ajánlat.

A következő *bogarakat*: Polyphylla fullo 25 drb., Anoxia vilosa 50, Anisoplia austriaca 3, Anomala vitis 7, Cetonia hungarica 7, Crioceris 12 punctata 45, Capnodis tenebrionis 15, Apion longirostre 25, Goniocetena sexpunctata 15 és Oenas crassicornis 45 drb.; továbbá *lepkéket*: Saturnia pyri 5 és Cucullia umbratica 6 drb. más rovarokért kívánom kiessélni.

Wagner János, tanár.
Kun-Félegyháza.

Lepke-csere

Másfajta lepkékért adok cserébe: C. edusa, M. v. swarovius, Er. medusa, P. achine, D. porcellus, Sesia leucopsiformis, Th. fenestrella, Z. cynarae, A. aulica, Ps. muscella, Phumif-ra, Ch. radiosa, P. nigrocincta, Pl. illustis, H. cognatus, Eup. aliararia stb. stb

A. Aigner Lajos
Budapest, IX., Lónyay-u. 11.

Zur Nachricht

dass der im *Regensburger Naturwissenschaftl. Verein* erscheinene *A. Schmid'sche*

Raupenkalender

welcher längere Zeit vollständig vergriffen war, bei uns demnächst in *neuer, verbesserter Auflage* erscheint. Preis geb. und mit Papier durchschossen fl. 3.

Regensburg Stahl'sche Buchhandl.

Kérelem.

Lepkészeinket felkérem, hogy *eltorzult lepkéket* (egyetlen elakú vagy szánú szárnyakkal stb.), *bezáradt* vagy *kikelt bábokat* és *gubákat* és *lepképetéket* (megölve), úgy-szintén hernyóból vagy bából *kikelő parasítákat* (ezeket külön-külön borszeszben, (lehetőleg a lepke-faj megnevezésével) részemre felretenni s alkalmmilag beküldeni szíveskedjenek. Cserébe adhatok lepkéket és kifjút hernyókat.

A. Aigner Lajos
Budapest, Róck-Szilárd-u. 32.

Ajánlok olcsón I. Qual. Európai és exotikus Lepkéket és bogarakat

többi közt: Oenogyna v. sordoa, Spil. hybrida v. inversa, Spil. hybrida v. Stam'fussi, Spil. luctuosa, Elater 4. signatus, Asida banatica etc. Keresek cserébe jobb fajú európai bogarakat, fajonként 1—20 példányt. Kelecsényi Károly.

Tavarnok, u. p. N-Tapolcsány.

Nagy rovargyűjtemény

különösen gazdag Coleopterákban, Homopterákban és Hymenopterákban, melyeket a legkiválóbb szakemberek determináltak, szekciójánnyel együtt **igen jutányosan eladó.** Bővebb felvilágosítást szerkesztőségünk ad.

Mellékelve: Karlinger L. hirdetése Lepidopteren-Präparir-Band.

Mot. 6 fuzet 5
1899: maj.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01427 0102